

Justitiedepartementet

ju.remissvar@regeringskansliet.seju.L2@regeringskansliet.se

Ju2026/00190

Yttrande över betänkandet Bodelning och betänketid – en effektivare process (SOU 2025:121)

Hovrätten har granskat betänkandet utifrån de intressen som hovrätten har att beakta. Hovrätten anser att förslagen i allt väsentligt framstår som tidsenliga och väl avvägda samt ligger väl i linje med syftet att effektivisera processerna avseende såväl bodelning som äktenskapsskillnad. Hovrätten tillstyrker förslagen i huvudsak med följande synpunkter.

Utökade möjligheter till äktenskapsskillnad utan betänketid

Hovrätten tillstyrker utredningens förslag om att ta bort det nuvarande kravet på betänketid när en av makarna motsätter sig äktenskapsskillnad och att kravet på fullföljd tas bort.

Hovrätten delar också utredningens bedömning att det finns tungt vägande principiella skäl för en rätt till omedelbar äktenskapsskillnad när det förekommit våld och andra kränkningar i äktenskapet, oavsett om makarna har gemensamma barn, men att en undantagsregel är förenad med flera svårigheter. För det fall en undantagsregel övervägs, trots utredningens bedömning, är det av vikt att bestämmelsen endast omfattar de situationer när den ena maken är dömd för brott mot den andra maken eller makarnas barn. Det måste också med tydlighet framgå vilka brott som kan ligga till grund för bedömningen.

Bodelning måste begäras senast tio år efter äktenskapsskillnad

Hovrätten tillstyrker utredningens förslag om att införa en tidsgräns för när bodelning senast måste begäras. Mot bakgrund av de skäl som motiverar att en tidsfrist införs anser hovrätten dock att denna bör vara betydligt kortare än tio år. I de situationer där makar exempelvis vill senarelägga en bodelning på grund av kvarboende gemensamma barn finns ofta incitament och möjlighet att träffa en överenskommelse på civilrättslig grund även om bodelning görs. Vidare anser hovrätten, även om det finns juridiska

skillnader mellan samboskap och äktenskap, att det inte är rimligt att tidsfristen är nio år längre för bodelning vid äktenskap än vid samboskap. För en våldsutsatt make finns det också starka skäl för att makarnas mellanhavanden ska anses avslutade så snart som möjligt, även om den ena maken är ekonomiskt svagare.

Hovrätten anser att tidsfristen snarare bör ta sin utgångspunkt i den allmänna preskriptionsfristen för konsumentfordringar om tre år och att tidsfristen i vart fall inte bör överstiga fem år.

Nya verktyg för bodelningsförrättare

Hovrätten konstaterar inledningsvis att en förutsättning för att införa flera av de verktyg som föreslås är att kompetenskraven för bodelningsförrättare också höjs.

Vad gäller förslaget om att bodelningsförrättare ska ha möjlighet att använda sig av förenklad delgivning tillstyrker hovrätten förslaget men framhåller att det är ett stort avsteg från huvudregeln att endast myndigheter kan delge på detta sätt. Förslaget ställer höga krav på att delgivningsförfarandet används och dokumenteras på ett adekvat och rättssäkert sätt, särskilt om delgivningen också ska kunna ligga till grund för utdömande av vite i domstol.

Vad gäller förslaget om att bodelningsförrättaren ska ges möjlighet att förelägga om vite konstaterar hovrätten att förslaget är ett stort avsteg från den grundläggande och lagstadgade principen om att endast myndigheter får förelägga offentlighetsrättsliga vite. Även om kompetenskraven för bodelningsförrättare höjs och förrättningen är av judiciell karaktär kan en bodelningsförrättare inte jämföras med en myndighet. En bodelningsförrättare står heller inte under tillsyn såsom exempelvis konkursförvaltare. Vidare föreslås flera alternativa verktyg för bodelningsförrättaren att använda i syfte att kunna fullgöra bodelningsförrättningen även om makar trilskas. Mot bakgrund härav bedömer hovrätten att förslaget i denna del för närvarande inte kan tillstyrkas. Däremot ska möjligheten för bodelningsförrättaren att vända sig till domstol med en sådan begäran finnas kvar.

Vad gäller förslaget om bodelningsförrättarens möjlighet att begära in uppgifter om förmögenhetsförhållanden från bl.a. banker och bostadsrättsföreningar bör det framgå att en sådan begäran ska göras innan bodelningsförrättaren eller domstolen förelägger om vite. Det borde sällan vara proportionerligt att döma ut ett förelagt vite om det är fråga om uppgifter som en make underlåtit att lämna om de med enkelhet hade kunnat begäras in av bodelningsförrättaren.

Hovrätten tillstyrker förslagen i övrigt i denna del. Förslagen ligger väl i linje med syftet med övriga ändringar.

Förskott av bodelningslott, mellanbeslut och särskild talan i bodelningsfråga

Hovrätten tillstyrker förslagen i dessa delar. Förslagen ligger väl i linje med syftet med övriga ändringar.

En tidsgräns för bodelningsförrättningen

Hovrätten avstyrker utredningens förslag om att införa en tidsgräns för bodelningsförrättningens slutförande. Tidsåtgången för en boudredning varierar och beror bland annat på vilken typ av egendom som omfattas och om egendom exempelvis finns i utlandet. Till detta kommer att utredningen föreslår ett krav på att en tidsplan ska upprättas för handläggningen och att ett överskridande av föreslagen tidsgräns inte är förenad med några sanktioner. Ett överskridande av tidsgränsen utgör vidare inte ensamt grund för entledigande, och remediet att begära en bodelningsförrättare entledigad finns alltså oavsett lagstadgad tidsgräns. Hovrätten ifrågasätter därför behovet av en tidsgräns. Däremot ska det framgå av lagtexten att bodelningsförrättningen ska bedrivas skyndsamt. Om en tidsgräns införs för bodelningsförrättningen bör den vara betydligt längre än nio månader.

Vissa beslut av bodelningsförrättare ska kunna verkställas

Hovrätten delar utredningens bedömning att vissa av bodelningsförrättarens beslut borde utgöra en sådan exekutionstitel som ska kunna verkställas direkt. Hovrätten tillstyrker därför utredningens förslag i denna del.

Anslutningsklander

Hovrätten anser att de ändringar som föreslås i detta avsnitt är behövliga, bland annat för att undvika onödiga processer och situationer där någon av parterna kan få ett processuellt övertag på den andra partens bekostnad. Däremot vill hovrätten framhålla att det även bör införas ett krav på att den som vill anslutningskandra på samma sätt som vid genkärsmål ska erlagga en ansökningsavgift för att få sin sak prövad. Detta för att försäkra sig om anslutningsklander sker på seriösa grunder.

Förbättrad ersättningsgaranti

Hovrätten håller med om att förutsättningarna för att få ersättning enligt ersättningsgarantin behöver förbättras och tillstyrker en beräkningsmodell med indexuppräknung. Vad gäller utredningens förslag beträffande inkomstgränsen för att få ersättningsgaranti bör den lämpligen utformas på samma sätt som motsvarande regler för att vara berättigad till rättshjälp. En sådan ordning blir mer enhetlig.

Tydligare kompetenskrav för bodelningsförrättare

Hovrätten anser att de ändringar som föreslås avseende kompetenskraven för bodelningsförrättare är nödvändiga och rimliga med tanke på utredningens förslag om utökade befogenheter. Utredningens förslag kräver därmed att högre krav på erfarenhet och kunnande ska kunna ställas på bodelningsförrättare. Det finns dock en risk att ändringarna kan komma att medföra att färre personer kan komma i fråga för uppdraget som bodelningsförrättare.

Reglerna om boutredningsman och skiftesman

Det bör ställas samma kunskaps- och kompetenskrav på en boutredningsman som utses av rätten som på en bodelningsförrättare. Detta eftersom även en sådan boutredningsman kommer att kunna använda sig av den utökade verktygslåda som nu föreslås för bodelningsförrättare.

Vad gäller reglerna för en testamentsexekutor finns det skäl att se över dessa, särskilt mot bakgrund av de nya verktyg som nu införs och som inte begränsas. Rimligen bör dock inte samma stränga krav uppställas på en testamentsexekutor som på en boutredningsman/bodelningsförrättare varför ett alternativ är att sänka kompetenskraven på samma sätt som för det fall makar är ense om att en viss person ska utses till bodelningsförrättare.

Vad gäller skiftesmän är situationen en annan och dennes uppdrag är mer begränsat varför hovrätten tillstyrker utredningens förslag i denna del.

Detta yttrande är beslutat av hovrättslagmannen Linda Hallstedt, hovrättsråden Jim Karlsson och Ylva Brämberg. Föredragande har varit tf. hovrättsassessorerna Marie Gergy och Amelie Elmér

Linda Hallstedt

Marie Gergy

Amelie Elmér

Kopia

Övriga hovrätter

Kammarrätterna

Tingsrätterna under Göta hovrätt

Justitiedepartementet, enheten DOM

Domstolsverket

Hovrättens intranät